

Ankenævnet *for* Forsikring

Den 15. februar 2023 blev i sag nr. 98441:

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

mod

Dansk Boligforsikring A/S
Kanalstræde 10, 1. Sal
4300 Holbæk

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har ejerskifteforsikring med udvidet dækning. Ejendommen er opført i 1890 og har en tilbygning fra 2010. Klageren har overtaget ejendommen den 17/11 2017. Nævnet har under sagsnr. 97372 den 18/5 2022 tidligere truffet afgørelse i sagen, hvor klageren ikke fik medhold. Sagen er blevet genoptaget, idet spørgsmålene om ulovlighed ved rørinstallationerne er blevet yderligere belyst af parterne med udtalelser fra sagkyndige. Nærværende kendelse træder i det hele i stedet for nævnets kendelse af 18/5 2022 i sag 97372.

Klageren har i klageskema af 4/10 2021 til nævnet bl.a. anført:

"Kloakinstallationer i bryggers under gulv er ulovligt udført. Rørdimensionerne er for små, opfylder ikke kloakinstallationers mindstedimension samt materiale. Dette gælder for afløb til bryggersvask (som midlertidigt er pillet ned), afløb fra sikkerhedsventil og rør som er afsat midt i forsatsvæg, som alle 3 bortleder vand direkte til kloak og dermed IKKE via evt. gulvafløb. Afløb fra 'bryggersvask' er Ø50 i gennembrydning, afløb i forsatsvæg og sikkerhedsventil er Ø32 i gennembrydning. Beskrevne afløb er udført i grå PVC-rør klasse B, som er betegnelse for rør inde i bygning og dermed ikke i gulv eller jord.

Bryggers er en tilbygning opført 2010.

Der er d. 9. juni henvist til BR10 som henviser til Norm DS 432:2009. Norm DS 432 beskriver i punkt 3.7.3 at mindste rørdimensioner Ø75 til og med gennembrydning af dæk. (Dansk Boligforsikring har selv henvist til at DS 432 bliver henvist til i tidligere Bygningsreglementer end BR18, jf. deres svar af mail d. 12-08-2021).

Sagen er afvist, bl.a. med afsæt i Bygningsreglement 18, som ikke gældende for tilbygningen og kloak-installationen.

Det kan afslutningsvist beskrives at de eneste rør som ikke kunne besigtiges/kamerainspiceres af Dansk Boligforsikring er ovenstående rør, dersom de var for små.

Hvad vil du konkret opnå hos selskabet?

Jeg vil have lovliggjort min afløbsinstallationer. Afløbsrør som er hhv. Ø50 og Ø32 skal udføres i mindst 75 mm indvendig rørdimension."

I brev af 22/11 2021 fra selskabet til nævnet hedder det bl.a.:

"Indledning

Klagen vedrører afløbsinstallationer i bryggers, som klager ønsker dækket under sin ejerskifteforsikring. DBF har afvist dækning med henvisning til, at installationerne efter bygningsreglementet i 2018 ikke er ulovlige, og der er derfor ikke tale om et dækningsberettigende forhold, jf. punkt 3.2. i forsikringsbetingelserne.

Sagsfremstilling

Klager overtager ejendommen beliggende ... den 17. november 2017. I forbindelse med handlen tegner klager en 5-årig ejerskifteforsikring med udvidet dækning ...

Den 23. marts 2021 anmelder klager flere ulovlige afløbsinstallationer i bryggers. Skadeanmeldelse fremlægges som **bilag C**.

Den 13. april 2021 besigtiger DBF. Besigtigelsesnotat fremlægges som **bilag D**. Ejendommen genbesigtiges den 24. juni 2021. Besigtigelsesnotat fremlægges som **bilag E**.

Den 8. juni 2021 afviser DBF dækning. Afgørelsen påklages til DBF's interne klageafdeling, som den 12. august 2021 fastholder dækningsafslaget. Korrespondance er fremlagt af klager.

Sagen påklages herefter til Ankenævnet for Forsikring.

Dansk Boligforsikring A/S' opfattelse af sagen

Klager kræver, at DBF skal dække omkostninger til lovliggørelse af afløbsinstallationerne i bryggerset.

Efter almindelige forsikringsretlige principper påhviler det klager at bevise, at der på overtagelsestidspunktet den 17. november 2017 var forhold ved husets afløbsinstallationer, som udgjorde en dækningsberettigende manglende eller væsentlig nedsat funktion eller ulovlighed jf. forsikringsbetingelsernes pkt. 3.2 og 3.5.

Der er tale om en tilbygning, som er opført i 2010. Byggesag fra ... Kommune fra 2012 vedrørende klage over udhus med tegninger af udhus fremlægges som **bilag F**. Det lægges til grund, at afløbsinstallationerne er udført på samme tidspunkt.

Af byggesagen fremgår det, at sælger har tilkendegjort, at udhuset er udført i henhold til bygningsreglementet fra 2010. Det må derfor desuden lægges til grund, at gulvkonstruktionen er udført efter dagældende byggeskik med et betondæk med fliser og klæb på cirka 10-15 cm, støbt på minimum 30 cm isolering (polystyren) udlagt på et komprimeret gruslag på omkring 6-10 cm. En sådan gulvkonstruktion vil almindeligvis have en samlet tykkelse på 46-55 cm.

Besigtigelseskonsulenten undersøger afløbsinstallationerne tre steder i bryggerset. Konsulenten konstaterer, at 3 grenrør er udført i 40 og 50 mm, som alle er koblet direkte på et 110 mm rør nede i gulvkonstruktionen. De to afløb fra teknikskab og fodpanel var ikke muligt at inspicere med konsulentens kamera grundet bøjninger. Tegning af ledningsføringen fremlægges som **bilag G**, hvor det fremgår, at de røde grenrør på tegningen er udført i 40 mm, og de sorte er udført i Ø110. Til orientering er tallene på tegningen henvisninger til fotonumre fra genbesigtigelse (bilag E).

Derudover konstaterer konsulenten, at grenrørene på 40 mm er udført i gråt PVC.

Efter indsigelser fra klager genbesigtiger DBF bryggerset, hvor konsulenten undersøger afløbsinstallationerne med tv-inspektion fra skelbrønd til bryggers. Fra skelbrønd til badeværelse og videre til bryggers er der tale om røde rør udført i Ø110 i en dybde på omkring 66 cm fra gulvhøjde (i jord). Grenrøret fra vaskemaskinen på 40 mm i bryggerset er udført i en dybde på maksimum 46 cm og er derfor formentlig udført i nederst i gulvkonstruktionen.

Konsulenten finder, at afløbsrøret ved fodpanelet (se bilag E, foto 5) ikke er afproppet korrekt, og at dette kan udføres for omkostninger, som ikke vil overstige klagers selvrisiko på 5.000 kr.

Derudover finder konsulenten ikke ulovlige afløbsinstallationer i bryggerset, da det er besigtigelseskonsulentens opfattelse, at grenrørene (de røde på tegningen i bilag G), ligger over terrændækket indtil de kobles direkte på hovedafløbsrøret.

Klager oplyser, at rørdimensionerne på grenrørene (de røde på tegningen i bilag G) er for små ved gennembrydning af betondæk. Klager henviser til, at rør i jord skal være minimum Ø75 mm efter Norm DS 432, punkt 3.7.3. Derudover mener klager, at det er en ulovlig installation, at grenrørene på Ø40 mm er koblet direkte på afløbsrøret med en dimension på Ø110 mm.

I henhold til bygningsreglementet fra 2018, som er gældende ved tidspunktet for anmeldelse af forholdet, skal ordlyden om spildevandsledninger forstås således, at Norm DS 432 er vejledende og ikke indeholder et krav for spildevandsledninger i DS Norm 432. Dette fremgår af bygningsreglementet i 2018 § 70. I henhold til punkt 3.2 i klagers forsikringsbetingelser fremgår det, at ulovlige vvs-installationer dækkes ved forsikringen, såfremt det er ulovlige på udførelsestidspunktet OG på tidspunktet for anmeldelsen af forholdet.

Der er derfor ikke krav om, at Norm DS 432 skal være opfyldt for, at der er tale om et dækningsberettigende forhold efter punkt 3.2 i forsikringsbetingelserne. Når det er sagt, er det dog fortsat DBF's opfattelse, at ledningernes placering og materiale opfylder kravene i Norm DS 432.

Besigtigelseskonsulenten har ved sin besigtigelse af den 24. juni 2021 registreret, at rørene ligger i en dybde på maksimum 46 cm under gulvniveau. Da klager i øvrigt ikke har godtgjort, at de grå rør er udført i jorden og ikke i gulvkonstruktionen, må det lægges til grund, at gulvkonstruktionen

er udført i henhold til de på udførelsestidspunktet gældende regler og gængse byggeskik, hvor med de grå rør ligger i nederst gulvkonstruktionen (isoleringen eller det underliggende gruslag).

Der er derfor ikke tale om 'ledninger i jord', som skal overholde en vis dimension, da rørene ligger indenfor klimaskærmen. Det lægges til grund, at gulvkonstruktionen er udført i henhold til dagældende byggeskik i 2010. Dermed ligger rørene indenfor klimaskærmen, og krav til dimensioner gælder derfor ikke.

Det samme gælder for farven på grenrørene. Rørene ligger 'i bygningen', da rørene må antages at ligge mellem isoleringen og det kapillarbrydende lag og er dermed i overensstemmelse med Norm DS 432. Rørene gennembyder ikke terrændækket men derimod betondækket.

Endeligt er der ikke beskrevet krav om, at afløbsledninger på 40 mm ikke må kobles direkte på Ø110 mm. Af bygningsreglementet fra 2018, som er gældende ved anmeldelsestidspunktet gælder kun et krav om funktionalitet for afløbsinstallationerne i ejendommen. Det må derfor lægges til grund, at så længe dimensionen bliver større medstrøms, vil der ikke ske opstemning eller skadeligt tryk på ledningerne, og ledningerne overholder derfor kravene i bygningsreglementet fra 2018 § 71.

Bygningsreglementet fra 2010, som var gældende, da bryggerset blev opført, indeholdt et krav om overholdelse af Norm DS 432 for spildevandsledninger. Kravet om overholdelse af normen er imidlertid ophævet i bygningsreglementet i 2018, som var gældende på anmeldelsestidspunktet. Uanset at afløbsinstallationerne dermed muligvis ikke overholdte reglerne for afløbsinstallationer på udførelsestidspunktet, gælder der et dobbelt lovlighedskrav i forsikringsbetingelsernes punkt 3.2., som dermed ikke er opfyldt, og der er derfor ikke tale om dækningsberettigende forhold ved ejerskifteforsikringen.

DBF gør på baggrund af ovenstående gældende, at klager ikke har påvist, at der på anmeldelsestidspunktet den 23. marts 2021 var forhold ved afløbsinstallationerne i bryggerset – udover en manglende afpropning af en afløbsinstallation i teknikskabet, hvis udbedringsomkostninger ikke vil overstige klagers selvrisiko – som var ulovlige eller i øvrigt udgjorde en manglende eller væsentlig nedsat funktion jf. forsikringsbetingelsernes pkt. 3.2 og 3.5.

DBF gør desuden gældende, at klager ikke har antageliggjort, at der på overtagelsestidspunktet den 17. november 2017 var sådanne forhold ved afløbsinstallationerne i bryggerset, som berettiger til dækning for en ekstern undersøgelse af kloakinstallationerne."

Klageren har i mail af 29/11 2021 til nævnet bl.a. bemærket:

"Små afløbsstuds i gulv er 32 mm og dermed ikke Ø40.

Jeg husker at få fortalt at grenrør lå 55 cm under overkant klinkegulv og dermed ikke 46 cm.

Besigtigelseskonsulenten sagde det var Ø75 som gik i terræn og dermed ikke Ø110. Jeg kan ikke genkende omtalte dimensioner og dybder. Jf. BR18 og BR10 skal afløbsrør dimensioneres efter DS 432. Sikkerhedsventil fra 200 Liter VVB kan med sædeåbning på 9 mm og udblæsningstryk på 10

bar afgiver 1,8 L/s. Dersom afløb fra sikkerhedsventil er klassificeret som 'ikke-udluftede', skal denne via DS 432 være mindst 56 mm indvendig diameter (dvs. 75 mm).

Jf. Wavin og DBF's egne fremsendte dokument fra Teknologisk Institut er afløbsrør klassificeret med B for building, U for underground og D for DUAL. Rør med betegnelsen B må kun bruges i bygning og dermed ikke i gulv/terræn. Omtalte afløbsrør er grå og kun med klassificering 'B' og må ikke bruges i terrændæk.

Jf. LBK nr. 30 af 11/01/2019 under retsinformation.dk § 7 fremgår hvor kloakinstallationer går til og med gennemføring i gulv.

Jf. DS 432 pkt. 1.4.9 linje nr. 1 beskrives endvidere samme omfang for kloak som er rør i jord til og med gennemføring i dæk.

Installerede afløbsrør er af fabrikant Wavin Wafix PP og er kun godkendt som afløbsrør i bygning og dermed ikke i jord (underkant klinkegulv).

DS 432 henviser til brugen af PP rør i DS/EN 1451-1:2017 som angiver hvordan rør skal udføres.

Kloakrør er

- ulovligt dimensioneret efter BR 18 og BR 10 (mindste dimension er Ø75)
- ikke godkendt til brug i terrændæk (skal minimum stå BD eller BU på rør)."

Selskabet har i brev af 21/12 2021 til nævnet bl.a. bemærket:

"Klager anfører, at en sikkerhedsventil fra 200 liter varmtvandsbeholder kan med sædeåbning på 9 mm og udblæsningstryk på 10 bar afgive 1,8 liter i sekundet, og at denne 'ikke-udluftede' ventil (som kan ses i bilag E, billede 13) skal have et afløb på minimum 75 mm.

Oplysningerne er gennemgået med DBF's VVS-konsulent, som oplyser, at en sikkerhedsventil skal forsynes med afløbsmulighed efter bygningsreglementet fra 2018, som var gældende på anmeldelsestidspunktet, hvilket VVS-konsulenten ud fra de fremlagte billeder i bilag D og E vurderer er lovlig.

Derudover oplyser VVS-konsulenten, vandværkets tryk højst er 4 bar, hvorfor en konstant udstrømning af vand fra varmtvandsbeholderen aldrig vil overstige det af klager fremlagte ovenfor.

Det lægges derfor til grund, at afløbsmuligheden ved sikkerhedsventilen overholder funktionskravet i § 75 i bygningsreglementet fra 2018, som var gældende på anmeldelsestidspunktet, og forholdet er derfor ikke dækningsberettiget efter punkt 3.2. i forsikringsbetingelserne.

Korrespondance med VVS-konsulenten fremlægges som **bilag H**."

Til dette har klageren fremsendt mail af 14/1 2022, hvori det bl.a. er anført:

"I BR 18 henvises til DS 432 som en måde til at overholde bygningsreglementet. Da jeg ikke har selvstændige instanser, organisationer el. lign som udfører test på afløb, så DS 432 brugt fordi den

installationsmåde er godkendt og testet. Såfremt Dansk Boligforsikring ikke henholder sig til DS 432 må de forelægge egne beregninger og dokumentation og test såfremt de ikke bruger DS 432 som henvisning.

Mine fremsendte tal for vandudledning fra sikkerhedsventil er beregnet for 10 bar, som er 'worst case', som afløbet skal kunne klare. Afløbsrør er angivet med Liter i sekundet og dermed ikke i timen. Derfor vil en tal med samme enhed kunne bruges til at finde en rørdimension. Såfremt det varme brugsvand overstiger 10 bar kan udledningen være som førnævnt. Ændres trykke til 4 bar vil flowet være mindre, ca. halvdelen, som giver et Ø 50 mm afløb indvendig diameter, som eksisterende afløbsrør ikke er.

Jf. BR 18 § 70 stk. 2 skal afløbsrør dimensioneres efter DS 432 afsnit 3. I afsnit 3 beskrives flg.: Ledninger i bygninger til f.eks. WC skal føres med mindst 75 mm og ledninger i jord mindst 75 mm, dermed er alle afløbsrør iht DS 432 mindst 75 mm fra grundgrænse t.o.m tapsted i terrændæk. Da sikkerhedsventil kan aflede 1,8 L/s og dimensionsgivende afløbsstrøm for toilet er 1,8 liter i sekundet vil 'ledninger i bygning, der fører afløb fra WC'er og lignende' være opfyldt. Derfor skal rør jf. afløbsnormen i min bolig mindst Ø75 indvendig diameter over jord og i jord, så længe de er svært tilgængelige. Ledninger i jord er defineret i DS 432 som rør der er svært tilgængelige for reparation, fx under bygningskonstruktioner. Det samme gælder for rør i bygninger.

Dersom sikkerhedsventil er ligestillet med WC som 'worst case scenario' efter vandudledningsmængde og DS 432 definerer afløbsrør i jord som svært tilgængelige rør (og dermed ikke rør med jord omkring sig), så vil afløbsrør som er mindre end Ø75 indvendig diameter ikke være lovlige iht. bygningsreglementet.

Alle mindre rør i gulv er svært tilgængelige, hos mig, da de ligger i betondæk og under gulvvarmeslanger, derfor hører de jf. DS 432 under afløbsrør i jord.

Jeg fastholder at afløbsrør er ulovlige og fastholder krav om lovliggørelse."

Hertil har selskabet i brev af 7/2 2022 til nævnet bl.a. anført:

"Klager anfører et 'worst case' scenarie for, hvad vandudledningen fra sikkerhedsventilen skal kunne klare. Det fremgår ikke, hvor dette scenarie fremgår i bygningsreglementet.

Billede af sikkerhedsventilen samt vandafledningen er fremlagt for DBF's VVS-konsulent. VVS-konsulenten vurderer på baggrund af billedet, at afledningen ikke er ulovlig eller medfører funktionsnedsættelse af sikkerhedsventilen, da den er samme dimension som sikkerhedsventilen. Afkortning af vandafledrør vil ikke overstige klagers selvrisiko at få afkortet. Mailkorrespondance fremlægges som **bilag I**.

Da klager ikke fremkommer med nye oplysninger til sagen, må det fastholdes, at BR18, som er gældende på anmeldelsestidspunktet, ikke indeholder krav til overholdelse af DS 432 om afløbsinstallationer, men alene indeholder et krav om funktionalitet som – taget i betragtning at installationerne ikke har medført skader eller gener for klager – er overholdt."

Ankenævnet for Forsikring

7.

98441

Af mail af 28/2 2022 fra klageren til nævnet fremgår bl.a.:

"Det er klart og entydigt at BR18 og BR10 fra opførelstidspunkt begge refererer til DS 432 med dimensioneringsforudsætninger der skal overholdes. I samme afsnit beskrives også hvordan kloak eller svært tilgængelige rør skal have af dimension. Det er et fastlagt krav at mindste kloak indvendige rørdimension skal være mindst 75. Rør der er sat for at kunne bortlede spildevand som føres direkte til kloak skal have mindst ovenstående rørdimension.

Jeg har specifikt henledt til alle normer og reglementer som underbygger min påstand, samt at med simpel beregning har påvist påstand om at afløbsrør uanset placering ville være for lille.

Jeg fastholder at rør i gulv er kloakrør og dermed for små iht bygningsreglementer og normer som reglementer henviser til. Jeg fastholder at afløbsinstallationen i gulv er svært tilgængelige og dermed skal være betegnet som kloakrør og dermed mindst Dn 75. Afløbsrør skal dimensioneret iht. BR18 og BR10 og begge referer til samme afsnit i afløbsnormen som er dimensionering. Heri beskrives hvor store rør skal være og hvad der er krav for rør med direkte forbindelse til kloak. Afløbsrør forbundet til et gulvafløb via sidste studs er ikke kloakker, men dette er ikke tilfældet hos os. Afløbsrør er direkte forbundet til kloak og dermed en kloak installation."

Af nævnets kendelse nr. 97372 af 18/5 2022 i den første sag mellem klageren og selskabet fremgår bl.a.:

"Nævnet udtaler:

...

Selskabet har afvist dækning med henvisning til, at installationerne efter BR18 ikke er ulovlige og derfor ikke dækningsberettigende, jf. forsikringsbetingelsernes punkt 3.2.

...

Nævnet bemærker, at det efter almindelige forsikringsretlige principper påhviler klageren at bevise, at der foreligger forhold, som udgør en dækningsberettigende skade.

Efter en gennemgang af sagen kan nævnet ikke kritisere selskabets afgørelse.

Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at der ikke er påvist manglende eller væsentlig nedsat funktion af VVS-installationerne i bryggerset, samt at klageren ikke har fremlagt sagkyndige erklæringer til støtte for sin påstand om, at der er tale om ulovlige vvs-installationer i bryggerset.

Nævnet har også lagt vægt på, at selskabets besigtigelseskonsulent har oplyst, at de grå rør er inden for klimaskærmen, og derfor gerne må være grå, at afløbsrørene skal have en dimension på minimum 75 mm indvendige mål, hvis der er tale om afløb fra wc eller lignede – hvilket ikke var tilfældet – og at der derfor intet ulovligt er ved dimensionen, og at han ikke ser nogen ulovligheder med muligvis undtagelse af den prop, der mangler ved fodpanelet, men at det ikke vil overstige klagerens selvrisiko at montere en.

Nævnet har videre lagt vægt på, at selskabet har forelagt sagen for selskabets VVS-konsulent, der har oplyst, at han vil vurdere, at den omstændighed, at sikkerhedsventilen er fast forbundet med afløb var 'ikke lovligt' efter tidligere standarder, men at det i BR18 hedder, at sikkerhedsventilen

skal forsynes med afløbsmulighed, hvilket den er, samt at der ikke er krav om, at afløbet skal have en større lysning end sikkerhedsventilens egen lysning, og at rørets dimension er lovlig.

Det, som klageren i øvrigt har anført, kan ikke føre til andet resultat.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold."

Klageren har i mails af 25/5 og 1/6 2022 til nævnet bl.a. anført:

"Jf. min mail fra [entreprenørfirma 1] beder jeg om genoptagelse, da andet firma medgiver at jeg har en ulovlig installation.

...

Jeg vil bemærke, at der er en nedsat funktion i mine afløb da det ikke var muligt for besigtigeren af filme evt. skader det og det ikke er muligt at rense rørene, da dette kan forårsage større skade.

...

Jeg har fået et skriv fra Teknologisk Institut som angiver min installation er ulovlig."

I brev af 22/6 2022 fra selskabet til nævnet hedder det bl.a.:

"Klager har rådført sig hos [entreprenørfirma 1]. Entreprenørfirmaet har angiveligt forud for udarbejdelsen af skrивelsen besigtiget klagers ejendom. Entreprenøren oplyser, afløbsinstallationen ikke er udført hensigtsmæssigt korrekt. Der henvises i skrивelsen fra entreprenøren til DS 432-normen.

Derudover har klager fremlagt en mailkorrespondance fra ... fra Teknologisk Institut, hvor der henvises til DS 432 vedrørende ledninger i jord. Konsulenten fra Teknologisk institut oplyser, at installationen ikke er lovlig, da den ikke overholder kravene for dimensionsstørrelser i DS 432, da ledningerne ligger i jord. Derudover henviser konsulenten til en vejledning til BR18 om røranvisninger vedrørende udførelse af sikkerhedsventil.

Det fremgår af forsikringsbetingelsernes punkt 3.2., at forsikringen dækker lovliggørelse af vvs-installationer, som er ulovlige på opførelsestidspunktet og på anmeldelsestidspunktet. Der er altså tale om et dobbelt lovkrav, før ejerskifteforsikringen kan tilbyde dækning. Ved ulovligheder forstås offentligretlige forskrifter og byggeslovgivning.

DBF bestrider ikke, at DS 432 normen har bestemmelser om dimensionsstørrelser, placering af forskellige rørtyper i og udenfor bygningen samt udførelse af sikkerhedsventilers afløb. Det er dog fortsat DBF's opfattelse, at forsikringsbetingelsen 3.2 udelukkende dækker ulovlige vvs-installationer, såfremt de er i strid med offentligretlige forskrifter. Af bygningsreglementet fra 2018, som er gældende på anmeldelsestidspunktet og som er en offentligretlig forskrift, stilles der ikke krav til overholdelse af DS 432. Bygningsreglementet stiller derimod udelukkende krav til installationens funktion, hvilket fremgår af §§ 69 til 81 i bygningsreglementet.

Det afgørende er derfor, hvorvidt funktionskravet til afløbsinstallationen er opfyldt og derfor ikke, hvorvidt DS-normen er opfyldt. Det er derfor ikke relevant, når både klagers entreprenør og konsulenten fra Teknologisk Institut oplyser, at afløbsinstallationerne ikke er udført i overensstemmelse med DS-normen.

Det er derudover fortsat DBF's opfattelse, at de grå PVC-rør ligger i terrændækket, idet terrændækket består af betondæk, isolering og kapillarbrydende lag. I henhold til SBI-anvisning nr. 267, Småhuse – Klimaskærmen defineres klimaskærmen mod jord som terrændæk, kælder og krybekælder. Terrændækket må derfor være en del af bygningen, og afløbsinstallationer i denne del af bygningens konstruktion defineres som at være i bygningen. Dette fremgår af et ingeniørnotat udarbejdet i forbindelse med en anden skadessag, som fremlægges som **bilag J**. Der er derfor ikke tale om brug af grå rør i jorden, da de i henhold til tidligere fremlagte besigtigelsesnotater ligger i terrændækket.

Der skal i den forbindelse ligeledes henvises til Ankenævnets kendelse 95780, hvor nævnet netop kommer frem til, at afløbsledninger, der gennembrød betondækket, måtte anses for at ligge i jord, da der netop ikke var udført isolering og kapillarbrydende lag under betondækket. Omvendt må afløbsinstallationer, som gennembrøder betondæk med isolering og kapillarbrydende lag under ligge indenfor bygningen.

Da der ikke foreligger nye oplysninger om, hvorvidt installationen ikke er i overensstemmelse med offentligretlige forskrifter på opførelses- og anmeldelsestidspunktet, er det fortsat DBF's opfattelse, at der ikke er tale om dækningsberettigende forhold, og at de nye oplysninger fra klager ikke ændrer på sagens udfald. Anmodning om genoptagelse af sagen bør derfor afvises."

Klageren har i brev af 30/6 2022 til nævnet bl.a. bemærket:

"Der lægges vægt på, at BR 18 henviser direkte til 'DS 432 Afløbsinstallationer, afsnit 6' <https://bygningsreglementet.dk/Tekniske-bestemmelser/04/Krav>

Der lægges vægt på, at BR 18 beskriver jf. § 71 stk. 11 (afløb): *'De kan renses, betjenes og vedligeholdes i fornødent omfang. Renseadgange og komponenter, der kræver betjening, eftersyn eller vedligehold, skal være let tilgængelige, så dette kan ske på en hensigtsmæssig og forsvarlig måde.'*

Det er ikke muligt at rense eller betjene samt evt. vedligeholde afløb. DBF kunne ikke filme/besigtige omtalte ulovlige rør da rør var få små til deres inspektionskamera. I tilfælde af forstoppelse er det ikke muligt at rense afløb. Ved forstoppelse kan der ske skade på omkringliggende dele, såfremt afløb måtte blive tilstoppet. Med et rør som anført i DN 432 afsnit 6 vil det være muligt at rense og filme se evt. skade. Dette er ikke muligt nu.

Jf. DS 432 afsnit 6 som henvises til, beskrives mindste dimension med Indvendig diameter på 75 mm og dermed ikke udvendig diameter.

Betegnelse 'i jord' DS 432 er defineret som: *'svært tilgængelige for reparation'*, og dermed ikke at de ligger i jord/muld.

Omtalte afløbsrør føres ned til afgrening i jord under beton under gulvvarme installationer. Fra afgreningen og op til gennembrydning i gulv er rør ulovlige (for små) og har stærkt nedsat funktion. Det er f.eks. ikke muligt at koble en køkkenvask på afløbet, som en lovlig kloakinstallation vil give mulighed for.

Der lægges vægt på at DBF henviser til at omtalte afløbsrør er inden for klimaskærm, men jf. svar fra DBF's rådgiver [ingeniørfirma] beskriver om anvisning 267, '*I anvisningens afsnit 1 om klimaskærmens funktion angives hhv. terrændæk, krybekælder og kælder, som 'Klimaskærm mod jord'.*'

Vores terrændæk er gulvet man står på og dermed er de rør i gulve som forbindelse direkte til kloak uden for klimaskærm. I vores tilfælde forbindes rør direkte til kloakrør som under terrændæk, da der er gulvvarme i vores terrændæk og dermed ikke muligt at føre afløb heri.

Som det er anført i afsnit 6 i DS 432:

6.7.3 Mindste ledningsdimensioner af hensyn til tilstopning og rensning

Ledninger i bygning, der fører afløb fra wc'er og lignende, projekteres og udføres i dimensioner på minimum 75 mm som indvendig diameter.

Liggende ledninger i jord, der fører afløb fra wc'er og lignende, projekteres og udføres i dimensioner på minimum 96 mm som indvendig diameter. Øvrige ledninger i jord udføres i dimensioner på minimum 75 mm som indvendig diameter.

Ledningsdimensionen må ikke aftage i vandstrømmens retning, medmindre det ved hydraulisk beregning påvises at være tilladeligt.

Jord er defineret i afsnit 3 i DS 432:

3.27

ikke-udskiftelige ledninger

– i jord:

ledninger, der er svært tilgængelige for reparation, fx under bygningskonstruktioner

– i huminær

Jeg ønsker sagen genoptaget fordi jeg, som både Teknologisk Institut og entreprenør angiver installationen ulovlig men også funktionsnedsat. Derudover modsiger [selskabets ingeniørfirma] DBF forklaring om hvor klimaskærm ligger.

Jeg har en installation ikke er udført efter BR 10, BR 18, DS 432 og som har nedsat funktion. Jeg påberåber mig genoptagelse, da jeg har beviser inden for lovgivningen og 2 andre virksomheders udtalelser som giver min klage ret."

Nævnet meddelte herefter ved brev af 5/7 2022, at klagerens sag 97372 ville blive genoptaget under nærværende sagsnummer 98441. Selskabet har i brev af 23/7 2022 til nævnet bl.a. bemærket:

"Da klagers forhenværende sag 97372 er genoptaget, har DBF flere bemærkninger. Indledningsvist skal det bemærkes, at DBF fortsat er af den opfattelse, at kloakinstallationerne i bryggerset ikke opfylder ejerskifteforsikringens betingelse for dækning af ulovlige VVS-installationer, punkt 3.2.

Af punkt 3.2. i forsikringsbetingelserne fremgår det, ejerskifteforsikringen dækker ulovlige vvs-installationer, hvis det på udførelsestidspunktet OG anmeldelsestidspunktet ikke er i overensstemmelse med gældende lovgivning på området. Der er tale om et dobbelt lovkrav, som skal være opfyldt, for at der er tale om et dækningsberettigende forhold. I nærværende sag betyder det, at kloakinstallationerne ikke skal være i overensstemmelse med både BR10 (opførelsestidspunktet) og BR18 (anmeldelsestidspunktet).

Af BR18 § 70, stk. 2, fremgår det, at afløbsinstallationer skal dimensioneres som anvist i DS 432, afsnit 6 eller på en måde, som på tilsvarende vis sikrer en tilfredsstillende bortledning, jf. stk. 1. Det følger derfor af § 70, stk. 2, at der ikke er krav til overholdelse af DS 432, så længe bortledning sker på tilfredsstillende vis.

Af klagers mailkorrespondance mellem klager og konsulent fra Teknologisk Institut fremgår det, at konsulenten henviser til DS 432 og rørcenteranvisning 027. Begge skrivelser er vejledninger og anvisninger, som der ikke er krav om overholdelse af i BR18. Det fremgår endda af konsulentens svar til klager, at rørcenteranvisning 027 er en vejledning til BR18 – ikke et krav.

Nærværende sag omhandler dermed ikke, hvorvidt klagers afløbsinstallationer ikke er i overensstemmelse med DS 432 eller andre anvisninger, som var gældende på opførelsestidspunktet – sagen handler derimod om, hvorvidt betingelserne i ejerskifteforsikringens lovbestemte dækningsomfang er overholdt eller ej. Det fremgår fortsat ikke af klagers høringssvar eller udtalelser fra andre fagpersoner, at afløbsinstallationerne ikke er i overensstemmelse med gældende bygningsreglementer fra opførelses- eller anmeldelsestidspunktet, hvorfor DBF fortsat fastholder sit synspunkt om, at punkt 3.2. i forsikringsbetingelserne ikke er overholdt.

Derudover er det fortsat DBF's opfattelse, at de grå rør ligger i terrændækket og dermed ikke 'i jorden'. Terrændækket består af betondæk, isolering og kapillarbrydende lag. Der henvises i den forbindelse til SBI-anvisning 267, hvor det fremgår, at klimaskærmen mod jord defineres som terrændæk, kælder og krybekælder. Terrændækket må derfor være en del af bygningen, og afløbsinstallationer i denne del af bygningens konstruktion defineres derfor også til at være i bygningen. Der henvises til bilag J, som er fremlagt af DBF tidligere. I den forbindelse henvises ligeledes som tidligere til Ankenævnets egen kendelse 95750.

Da der efter yderligere undersøgelser af klagers installationer fortsat ikke er dokumenteret problemer med funktionen af installationerne – ud over problemer med at føre et kamera igennem et af afløbene, hvilket i sig selv ikke kan siges at være en funktionsnedsættelse – er det fortsat DBF's opfattelse, at installationerne er i overensstemmelse med de krav, der stilles i især men ikke udelukkende BR18, som var gældende på anmeldelsestidspunktet, og klager har derfor ikke bevist, at der er tale om dækningsberettigende forhold. Genoptagelsessagen bør derfor afvises."

Klageren har den 29/8 2022 til nævnet bl.a. bemærket:

"Ulovlig afløbsinstallation med begrænset funktion.

Afløbsinstallationen er udført ulovlig på opførelsestidspunktet og på klagetidspunktet. Jf. BR 10 og BR 18 henvises til samme dimensionerende grundlag. Hvor mindste kloakrør skal være Di 75mm.

Det er et lovkrav jf. bygningsreglementet som henviser direkte til Normen for afløbsinstallationer. Kloakrør er defineret med, til og med gennembrydning i gulv. Dette må udelukkende udføres af aut. kloakmestre. Mindste rørdimension er som norm anviste Di 75 mm.

Kloakinstallationen er funktionsnedsat da det ikke muliggøre rensning. Tilstopning vil endvidere være nært foreliggende. Disse skal overholdes jf. BR § 71, stk. 11, rør skal kunne renses og betjenes. Jf. afløbsnormen er rør 'i jord' defineret ved svært tilgængelige rør og dermed ikke rør omgivet af jord. Derfor er alle afløbsrør som fører direkte kloak, under gulve, defineret som rør 'i jord'."

Selskabet har i brev af 15/9 2022 til nævnet bl.a. anført:

"Klager anfører, at kloakinstallationen er funktionsnedsat, da dimensionen ikke muliggør rensning af afløbet. Der henvises i den forbindelse til mailkorrespondance af 16. september 2022 med selskabets VVS-konsulent. Mailkorrespondance fremlægges som **bilag IA**.

VVS-konsulenten oplyser, at småafløb kan renses ved hjælp af en vandslange, slamsuger og rensesplit, ligesom VVS-konsulenten oplyser, at afløb skal vedligeholdes efter behov eller regelmæssigt.

Det bestrides således, at afløbsinstallationen i bryggerset ikke kan renses og vedligeholdes, så det lever op til funktionskravene i BR 18 § 71."

Af mail af 5/10 2022 fra klageren til nævnet fremgår bl.a.:

"Det må præciseres at omtalte rør DBF omhandler rør i boliger og dermed ikke kloakinstallationer. Det er et lovkrav at alle kloakinstallationer afsluttes med vandlås og det gør det ikke her. Vi er plaget af kloaklugt."

I brev af 24/10 2022 fra selskabet til nævnet hedder det bl.a.:

"Klager anfører, at de tre afløb, som sagen omhandler, ikke har nogen vandlås, og at klager er plaget af kloaklugt.

Der er tale om tre afløb i bryggerset; afløb til vask, afløb til sikkerhedsventil og afløb ved fodpanel. Det fremgår af besigtigelsesnotat fremlagt i bilag D, side 2, at montering af en vaskemaskinevandlås ikke vil overstige klagers selvrisiko og ifølge besigtigelseskonsulentens skøn vil koste 300 kr. Derudover fremgår det af bilag E, at en afpropning af afløbet ved fodpanelet heller ikke vil overstige klagers selvrisiko. Tilbage er montering af egnet vandlås til afløbet ved sikkerhedsventilen.

Der er dermed tale om forhold, som ligger under forsikringens bagatelgrænse.

Skulle montering af vandlås overstige klagers selvrisiko på 5.000 kr., er selskabet indstillet på at dække denne udgift, så klager ikke oplever kloaklugt fra afløbene."

Klageren har i mail af 2/11 2022 til nævnet bl.a. anført:

"Jeg har haft kontakt med en anden aut. kloakmester [entreprenørfirma 2], udover [entreprenørfirma 1] som er har givet deres mening samt Teknologisk Institut."

Af brev af 21/11 2022 fra selskabet til nævnet hedder det bl.a.:

"Klager har fremlagt en skrivelse fra en ny entreprenør. Først skal det anføres, at rørene er ført til Ø110 og ikke Ø75, som klager har oplyst entreprenøren. Dette fremgår af bilag E.

Klagers entreprenør oplyser, at de fremsendte oplysninger fra klager er i strid med 'reglerne'. Entreprenøren oplyser, at uanset hvad der står i bygningsreglementet, skal DS normerne overholdes.

Som det er oplyst i tidligere høringssvar, så fremgår det ingen steder af bygningsreglementet fra 2018, som beskriver lovregler for byggerier, at DS-normer skal overholdes ud over normerne om dimensionering af rør, jf. BR 18, § 70, stk. 2.

Der gælder et funktionskrav for kloakinstallationer i bygningsreglementet fra 2018, hvilket – udover oplysninger om kloaklugt i bryggerset, som selskabet har tilbudt dækning af, såfremt det overstiger bagatelgrænsen på 5.000 kr. – ifølge klagers egne oplysninger er opfyldt.

At afløbsinstallationerne muligvis ikke lever op til DS normen er ikke ensbetydende med, at det er dækningsberettiget ved en ejerskifteforsikring. Afgørende er hvorvidt installationen opfylder det dobbelte lovkrav, jf. forsikringsbetingelsernes pkt. 3.2, i BR 2010 for udførelsestidspunktet og BR 18 for anmeldelsestidspunktet.

Selskabets VVS-konsulents kommentarer til klagers entreprenør fremlægges som **bilag IB**."

Klageren har i mails af 12/12 2022 til nævnet bl.a. bemærket:

"I har accepteret et afløbsrør i gulv værende dækningsberettiget, men i samme rum vil I ikke dække andet afløbsrør i gulv/jord som har samme dimension og udformning.

...

Jeg DS 432 skal alle afløb til og med terrændæk være udført i mindst Di 75 mm afløbsrør og dette er vores ikke. Dette er gælder i udførelsestidspunktet og i dag og findes beskrevet henvist i bygningsreglementet."

Nævnet har fået forelagt bilag fra sagen. Af skadesanmeldelsen af 23/3 2021 fremgår det bl.a.:

"Hvordan blev skaden opdaget

Vedr. etablering af overløb fra sikkerhedsventil.

Hvori består skaden (hvad er skadesramt)

Bryggers. Afløbsrør i gulv er ikke forbundet til gulvafløb og rør – såfremt de er kloakrør – ikke er udført i korrekt rør og rørstørrelse. Rør i terræn er udført i Grå afløbsrør i 32 og 50 mm. Der er forbrug via sikkerhedsventil og vaskemaskine. Køkkenvask er demonteret midlertidigt. Jeg har købt et kamera til telefonen og stukket det ned 1 meter i afløbsrørene uden ændringer."

Af selskabets besigtigelsesrapport af 14/4 2021 fremgår det bl.a.:

"Anmeldte forhold omhandler:

Kloakrør – ikke er udført i korrekt rør (farve) og rørstørrelse, jævnfør skadeanmeldelse.

Beskrivelse + hvad er der oplyst til kunden:

Rørdimension:

Afløb er udført i 50-40 mm i beton i gulvkonstruktionen. Der ses på foto 7 rødt rør Ø110 mm, lige efter en bøjning under betonen ved afløb ved vaskemaskine. De 2 andre var det ikke muligt og køre tv, pga. skarp bøjning. Det antages de er lavet på samme måde, med overgang til Ø110 mm, kort efter bøjning.

Konklusion: Dimensionen på rør må gerne ændre sig, så længe røret ikke bliver tilstoppet og der ikke er risiko for tilstopning. Se DS 432 Norm, punkt 5.4.

Rørfarve:

FT er uenig i af grå rør må ligge under beton. Det må de, også i hele gulvkonstruktionen. Som er beton – Isolering – Kapillarlæg.

Konklusion: De grå rør er indenfor klimaskærmen og må gerne være grå. Afløb 'i jord' er under terrændæk. Her ligger de grå rør i beton, isolering og kappilarbrydende lag og er derfor indenfor klimaskærmen.

Rensemulighed:

Hvis der mangler en vandlås kan der monteres en maskemaskine vandlås. 300 kr. Men det lugtede ikke.

...

Anmærkninger i tilstandsrapport: Ingen relevante."

Af selskabets besigtigelsesrapport af 25/6 2021 fremgår det bl.a.:

"Anmeldte forhold omhandler:

Ulovlig afløb i bryggers, jævnfør skadeanmeldelse.

Beskrivelse

Der er kørt tv ude fra skelbrønd (Foto 19+2) og indtil jeg ikke kunne komme længere (Foto 3-4). I stuen. Ø110 mm plastrør. Dybde 66 cm.

Ankenævnet for Forsikring

15.

98441

Der er kørt tv fra afløb fra vaskemaskine (Foto 6+14) til grenrør i badeværelset (Foto 10). Dybde 51 cm (Foto 16) viser grenrør. Dybde 46 cm fra afløbet i teknikskab (Foto 5+13) og afløb ved fodpanel (Foto 11). De 2 afløb er i 40 mm med 88 g bøjninger, som jeg ikke kan komme igennem.

Afløbet i fodpanel kan jeg ikke undersøge. Men det lugter af kloak og må løbe sammen med det fra teknikskabet eller omvendt. Det er max 1 m langt i 40 mm ud til grenrør.

Jeg vurderer, at rørene er lagt ifm. opførelse af bryggerset i 2010. Se byggesag.

Der er rensemulighed fra afløbsrør ved tilslutning fra vaskemaskine.

Det er ikke proppet af ved ledningen i fodpanelet. Der kan skæres ud i fodpanel, og monteres en prop. Forholdet vil ikke overstige FT's selvrisk.

Dimensionen for afløbsrørene skal have en dimension på minimum 75 mm indvendige mål, hvis der er wc eller lignede, men det er der ikke. Der er derfor intet ulovligt ved dimensionen.

De røde rør må gerne ligge under gulvet. Se udklip fra Wavins hjemmesiden: 'Hvad er forskellen på grå og rødbrune plastrør'.

...

Yderligere bemærkninger med relevans for sagen:

Jeg ser ingen ulovligheder. Så skal det lige være den prop der mangler ved fodpanel."

Af mail fra selskabets VVS-konsulent til selskabet af 21/12 2021 fremgår det bl.a.:

"Sikkerhedsventil er fast forbundet med afløb.

Dette vil jeg vurdere for 'ikke lovligt' efter tidligere standarder, hvor ordlyden var: 'Sikkerhedsventil skal kunne aflede synligt og farefrit'.

Dog hedder det i BR 18 § 75, at sikkerhedsventil skal forsynes med afløbsmulighed, hvilket denne her er. Så efter denne standard virker installationen umiddelbart lovlig, dog uhensigtsmæssig da man ikke kan se om sikkerhedsventilen lækker vand hvis den går i stykker.

En sikkerhedsventil lukker meget lidt vand ud for at udligne stor trykstigning i forbindelse med opvarmningen af vand. Når sikkerhedsventilen lukker tryk ud, er der tale om få dryp af gangen, og ikke stor udstrømning af vand. Da vandværket leverer vand med ca. 4 bars tryk, vil en konstant udstrømning af vand aldrig kunne overstige dette. Der udledes derfor aldrig udstrømning af vand med 10 bars tryk som kunden beskriver, men kun få dryp."

Af mail fra selskabets VVS-konsulent til selskabet af 4/2 2022 fremgår det bl.a.:

"Der er IKKE krav om at afløbet skal have en større lysning end sikkerhedsventilens egen lysning.

Derudover er det i DS 432 af 2009 (sidste nye DS), kun benævnt at den 'BØR', have mindst samme lysning som sikkerhedsventilens egen lysning. Sikkerhedsventilens lysning er $\frac{3}{4}$ ", så 32 mm er en væsentligt større dimension. Rørets dimension er helt og aldeles lovlig.

Jeg ville dog afkorte røret, så det slutter over afløbet så man tydeligt kan se når røret drypper. (Det grå 32 mm afløbsrør).

Det er ikke muligt at lave alle mulige beregninger (som i øvrigt er forkerte, da vandværket kun leverer 4 bars tryk), for at regne sig frem til en større dimension end lovgivningen foreskriver."

Klageren har i mail af 19/4 2022 til entreprenørfirma 1 bl.a. anført:

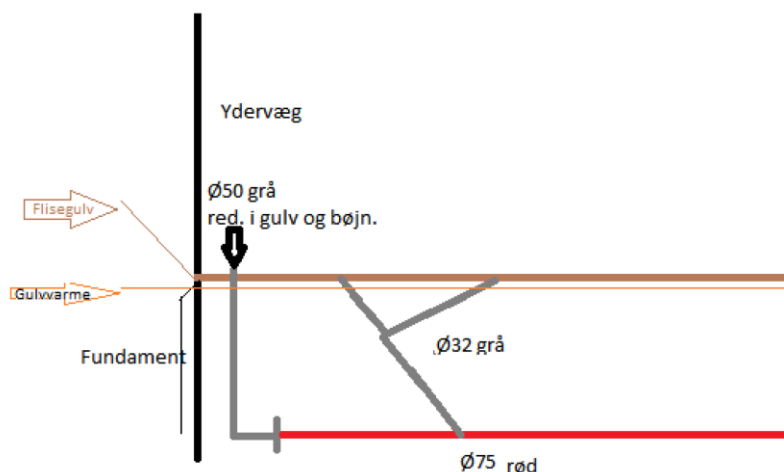
"Tak fordi du kiggede forbi og så den kloak installationer jeg selv formoder er ulovlig.

...

Jeg har proklameret med ulovlig afløbsinstallation. Taksator har fundet 1 afgrening i gulv ca. 500 mm under gulvhøjde. Denne forsyner 2 Ø32 afløb, en fra sikkerhedsventil og en anden som ikke kan bruges fordi tidligere ejer har sat en væg der.

Mit Hus er TOTAL-renoveret 'for nyligt' som det stod i 2017 i slagsopstilling hvor kun ydervægge og sokkel er det oprindelige. Det formodes derfor at installationen er udført efter BR 10. Jf. afløbsnormen kan jeg se at rør minimum skal have en lysning på Ø75 når det gælder kloakrør og afløbsnormen beskriver også at kloakinstallationer er til og med gulvkote. Mine afløbsrør ligger under beton og under gulvarmeslanger.

En lille diagramtegning af min installation. Det er de grå rør som jeg mener er ulovlig opført, placering i bryggers.

Mine spørgsmål er:

- Hvor er grænsefladen til kloakinstallationen jf. lovgivning i BR 10 og BR 18?
- Er grå rør (producent WAVIN) som har en labelkode B 'Building' lovligt at koble direkte på kloakinstallationen?
- Hvilken rør dimension skal rør have og hvilket materiale skal de udføres i såfremt det er PVC afløbsrør?
- Er udførte installation ulovlig iht BR 10 og BR 18?"

Entreprenørfirma 1 har i mail af 21/4 2022 til klageren bl.a. bemærket:

"Det er 100% ikke lovligt. Kan du beskrive hvad der er for enderne af de 3 grå rør. Altså hvad er det der er tilsluttet på kloakledningen."

Klageren har i mail af 21/4 2022 til entreprenørfirma 1 bl.a. anført:

"Ø50 afløbsrør er tilsluttet vaskemaskine, bryggersvask er midlertidigt demonteret og skal monteres igen. Dvs. vaskemaskine og bryggersvask skal tilsluttes i fremtiden igen.

Ø32 th. afløb bortleder vand fra sikkerhedsventil fra varmtvandsbeholderen (200 liter).

Nr. 2 Ø32 tv. afløb er midt i væg og kan ikke benyttes. (Det har forsikringen tilkendegivet er ulovlig)."

I mail af 25/5 2022 fra entreprenørfirma 1 til klageren hedder det bl.a.:

"Hvor er grænsefladen til kloakinstallationen jf. lovgivning i BR 10 og BR 18?"

Undersøgt hos en konsulent hos Teknologisk Institut – Grænsefladen fra VVS til Kloakmester er i betongulvet, (installation af gulvafløbet er kloakmesteren).

Er grå rør (producent WAVIN) som har en labelkode B 'building' lovligt at koble direkte på kloakinstallationen?

Ja, men ikke i jord. Tekst fra producent: *'B anvendes på rør, der er designet for anvendelse inden for i bygninger, hvor de ikke er jorddækkede.'*

Hvilken rør dimension skal rør have og hvilket materiale skal de udføres i såfremt det er PVC afløbsrør.

DS 432:2020:

6.7.3 Mindste ledningsdimensioner af hensyn til tilstopning og rensning

Ledninger i bygning, der fører afløb fra wc'er og lignende, projekteres og udføres i dimensioner på minimum 75 mm som indvendig diameter.

Liggende ledninger i jord, der fører afløb fra wc'er og lignende, projekteres og udføres i dimensioner på minimum 96 mm som indvendig diameter. Øvrige ledninger i jord udføres i dimensioner på minimum 75 mm som indvendig diameter.

Er udførte installation ulovlig iht BR 10 og BR 18?

Den udførte afløbsinstallation er ikke udført hensigtsmæssigt korrekt. Der må ikke udføres afløbsinstallation i jord med rørdimension under Ø75mm. Ved dimensionsskifte af afløbsledning, skal det udføres på den stående ledning, og ikke den liggende.

DS 432:2020:

'Excentriske reduktioner på liggende ledninger anbringes, så overside af rør flugter, for at sikre udluftning.

I rense- og inspektionsbrønde kan dimensionsskifte foretages, så bundløbene flugter.

Dimensionsskifte ved overgang fra stående til liggende ledning foretages på den stående ledning.'

Af mail af 1/6 2022 fra Teknologisk Institut til klageren fremgår bl.a.:

"Jeg forsøger lige at svare med kommentarer ind i nævnets nedenstående svar.

...

[Mail af 25/5 2022 fra klageren til Teknologisk Institut – klagerens tekst i kursiv]

'... Jeg vil spørge om jeg kan få din vurdering af om min afløbsinstallation er ulovlig.

...

Jeg har et bryggers med 3 studse i gulvet. 2 på Ø32 og en på Ø50.

Ø50 fører afløb fra kommende bryggersvask og VM

Ø32 det ene står åbent (har fået medhold)

Ø32 længst til højre fører afløb fra sikkerhedsventil fra varmtvandsbeholder på 200 liter.

Rør føres ned til nederst gulvkonstruktionen og ligger under vores gulvvarmedæk (pexrør i støbt beton). Jeg har sendt til forsikring og ankenævnet giver Dansk Boligforsikring medhold. Men det forstår jeg simpelthen ikke.

Jeg håber du kunne give en tilbagemelding på mail, som jeg kan sende videre.

Deres afgørelse bunder ud i at der ikke er nedsat funktion og rør godt må være grå inden for klimaskærm og i øvrigt må rør godt være Ø32.

...

Nævnets begrundelse for afslag:

Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at der ikke er påvist manglende eller væsentlig nedsat funktion af VVS-installationerne i bryggerset, samt at klageren ikke har fremlagt sagkyndige erklæringer til støtte for sin påstand om, at der er tale om ulovlige vvs-installationer i bryggerset.

Nævnet har også lagt vægt på, at selskabets besigtigelseskonsulent har oplyst, at de grå rør er inden for klimaskærmen, og derfor gerne må være grå, at afløbsrørene skal have en dimension på minimum 75 mm indvendige mål, hvis der er tale om afløb fra wc eller lignede - hvilket ikke var tilfældet - og at der derfor intet ulovligt er ved dimensionen, og at han ikke ser nogen ulovligheder med muligvis undtagelse af den prop, der mangler ved fodpanelet, men at det ikke vil overstige klagerens selvrisiko at montere en.'

KOMMENTAR [Fra konsulenten fra Teknologisk Institut]:

Dette er ikke korrekt da følgende er klart angivet i normen:

DS 342:2008, stk. 3.7.3. Ledninger i jord, der fører afløb fra wc'er og lignende, udføres i dimensioner større end 95 mm som indvendig diameter. Øvrige ledninger i jord udføres mindst i dimensionen 75 mm som indvendig diameter.

Der er intet i normen der siger noget om udenfor eller inden for klimaskærmen. Ledninger i jord SKAL være mindst 75 mm indv. diameter. Dette betyder at den beskrevne installation er ulovlig.

'Nævnet har videre lagt vægt på, at selskabet har forelagt sagen for selskabets VVS-konsulent, der har oplyst, at han vil vurdere, at den omstændighed, at sikkerhedsventilen er fast forbundet med afløb var 'ikke lovligt' efter tidligere standarder, men at det i BR18 hedder, at sikkerhedsventilen skal forsynes med afløbsmulighed, hvilket den er, samt at der ikke er krav om, at afløbet skal have en større lysning end sikkerhedsventilens egen lysning, og at rørets dimension er lovlig.'

KOMMENTAR [Fra konsulenten fra Teknologisk Institut]:

Dette er heller ikke korrekt. Der er i Rørcenteranvisning 027, der er vejledning til BR18 angivet følgende i 3.5.2:

Sikkerhedsventilens lysning bør af hensyn til mulig tilkalkning ikke være mindre end 20 mm på installationer med beholder.

Udløb fra sikkerhedsventiler udføres og placeres således, at afblæsningsevnen ikke mindskes og således, at bortledning af overskydende vand kan foregå synligt og farefrit. Dette gøres normalt ved, at udløbsledningen fra sikkerhedsventilen ikke må kunne afspærres. Udløbsledningen skal have mindst samme dimension som sikkerhedsventilens lysning. Vær opmærksom på, at visse typer af pressefittings med indbygget støttebøsning vil indsnævre lysningen, så den eventuelt ikke længere er tilstrækkelig.

Sikkerhedsventilen overløb må ikke tilsluttes direkte på en afløbsledning, men skal udmunde frit og synligt over et gulvafløb eller en anden installationsgenstand med en tilhørende vandlås. Udløbet i forbindelse med overløbet fra sikkerhedsventiler udføres og placeres således, at udstrømmende varmt vand fra sikkerhedsventilen ikke kan medføre risiko for skoldning."

Selskabet har fremlagt et ingeniørnotat af 14/7 2020, der er udarbejdet i forbindelse med en anden skadesag. Af ingeniørnotatet fremgår bl.a.:

"Emne: Rør placeret i klimaskærmen; 'Indvendige' afløbsledninger?

...

Baggrund og problemstilling

På baggrund af en aktuel sag for Dansk Boligforsikring, har ... Rådgivende ingeniørfirma blevet bedt om kort at redegøre for vores vurdering af om alle afløbsinstallationer under en bygning generelt skal betragtes som kloak. Ved kloak forstås afløbsledninger i jord og indenfor skel; ikke at forveksle med hovedkloaksystemet. Specifikt drejer det sig om at vurdere, hvorvidt afløbsinstallationer udført i terrændæk 'imod jord', er at sidestille med afløbsledninger nede i jorden?

Vurderingen foretages på baggrund af det gældende lovmæssige grundlag, Bygningsreglementet BR18 med tilhørende normer og anvisninger, og vil fokusere på den generelle problemstilling omkring entreprisegrænsen imellem afløbsinstallationer i en bygning og afløbsledninger i jord. I jord

skal afløbsledninger lægges i en mindste dimension på $\varnothing 75\text{mm}$, dog $\varnothing 110\text{mm}$ hvis der tilsluttes WC.

I en rådgivers gængse projektering forudsættes afløbsarbejder med rørlægning under bygningen udført af en autoriseret kloakmestervirksomhed, mens øvrige afløbsarbejder i bygningen udføres af et VVS-firma. Dvs. typisk er det sådan at afløbsanlægget under bygningens nederste terrændæk og igennem det, eller igennem kældervæg imod jord, samt igennem fundamenter udføres af en entreprenør med en autorisation som kloakmester, som således afslutter sit arbejde med en tilslutningsmulighed for en afløbsinstallation umiddelbart indenfor terrændækket/kældervæggen.

Ved forsikringssager, hvor der er sket skade på forsikringstagers afløbsanlæg opstår så spørgsmålet om hvor stor en del af afløbsanlægget, der reelt defineres som afløb i jord?

Konklusion

Rørinstallationer; det være sig f.eks. brugsvands-, køle-, varme-, gas-, eller afløbsrør, der lægges eller monteres indenfor klimaskærmen, herunder i terrændækket, må betegnes som værende indenfor bygningen, som *indvendige* rør.

REFERENCER

Bygningsreglementet, BR

Bygningsreglementet er udfærdiget med hjemmel i Byggelovens §5 og §6, der indeholder de tekniskkonstruktive krav til alt byggeri.

BR's kapitel 4 omhandler generelt afløb, og heri beskrives de overordnede lovgivningsmæssige funktionskrav i §69-§81. Ifølge BR §70 stk. 1 *'skal afløbsinstallationer projekteres og udføres, så det tilførte afløbsvand bortledes fra bygningen og de tilhørende udenomsarealer. Dette skal ske under hensyn til tilslutningsforhold og omgivelser samt til installationens, grundens og bygningens anvendelse.'* Ifølge stk. 2. *skal afløbsinstallationer dimensioneres som anvist i **DS 432 Norm for afløbsinstallationer, afsnit 3** eller på en måde, som på tilsvarende vis sikrer en tilfredsstillende bortledning, jf. stk. 1.*

Lovgivningen er altså gældende for såvel indvendige, som udvendige afløbsrør, og ift. definitioner og dimensionering henvises der altså til en Dansk Standard på området.

DS 432:2009 Norm for afløbsinstallationer

Normen angiver en række anvisninger på en teknisk forsvarlig udførelse af afløbsinstallationer i overensstemmelse med de overordnede krav i BR. Det præciseres at normteksten koncentrerer sig om de overordnede funktionelle krav og giver eksempler på og anvisninger i, hvordan disse krav kan opfyldes. Én måde er at opfylde funktionskravene i BR, er at følge normens vejledning. Andre løsninger, der er lige så gode/effektive, kan også anvendes. Det kræver dog et ekstra dokumentationsarbejde end blot at henvise til kravene i BR.

I normen nævnes en række øvrige publikationer, der giver eksempler på udførelse af afløbsinstallationer, herunder bl.a.:

- SBI-anvisning nr. 185, Afløbsinstallationer, der sidenhen i 2015 er blevet erstattet af SBI-anvisningerne nr. 255-257.
- Afløbsanlæg i jord – kloakmesterarbejde, Teknologisk Institut, 2008.

- Erhvervsskolernes forlag, Kloakmesterarbejde, 5. udgave 2007.
- Nyt Teknisk Forlag, Vand og afløb Ståbi, 3. udgave 2008.

Normen gælder for afløbsinstallationer i bygninger og i jord indenfor grundgrænsen til bortledning af spildevand, regnvand, og drænvand til hovedkloak, og ikke mindst så gælder normen såvel for nye installationer som for ændringer og tilføjelser i eksisterende anlæg.

Reparation af ledninger og mindre ændringer ved udskiftning af enkelte sanitetsgenstande, armaturer, apparater, beholdere mv. kan også udføres med materiel og metoder, der også var tilladt efter gældende regler på afløbsinstallationens udførelsestidspunkt.

BR's afsnit 1.4.9 omhandler autorisation, og ifølge dette må arbejdet med afløbsinstallationer kun udføres af autoriserede godkendte virksomheder. Dette gælder både for nyanlæg, ved ændringer af eksisterende anlæg og ved reparationer.

Afløbsinstallationer i bygning udføres/repareres af en autoriseret vvs-installatør eller vand- og sanitetsmester.

Afløbsinstallationer og afløbsanlæg i jord udføres/repareres af en autoriseret kloakmester. Kloakmesterens arbejdsområde er til og med tilslutning til hovedkloak. Da kommunen/kloakforsyningen ejer tilslutningen frem til skel, åbner autorisationsloven mulighed for at stikledningen fra tilslutning til hovedledningen og frem til skel udføres af kommunen/kloakforsyningen.

Arbejdsområdet for en autoriseret kloakmestervirksomhed omfatter en række punkter bl.a. afløbsanlæg i jord fra og med tilslutning til stikledning, brønd i skel mod hovedkloak, eller direkte til hovedkloak, til og med gennemføring i gulv, fundament eller ydermur mod jord, samt afløbsrør fra gulvafløb placeret i gulv mod jord til tilslutning af håndvask og køkkenvask i rum med gulv mod jord. Der læses ingen tilføjelser i forståelsen af dette i de øvrige ovennævnte publikationer.

5. SBI-anvisning nr. 267, Småhuse - Klimaskærmen

Det primære arbejdsområde for en autoriseret kloakmester er altså ifølge BR, afløbsanlæg i jord – udenfor klimaskærmen, men han har altså også autorisation til at udføre afløbsanlæg igennem klimaskærmen med afslutning umiddelbart indenfor denne, og det giver almindeligvis god mening ift. i en byggeproces at kunne definere en klar entreprisgrænse imellem de 2 fagområder.

Indenfor klimaskærmen er det utvetydigt, at afløbsinstallationer udføres af en autoriseret VVS-virksomhed, med de nævnte undtagelser ovenfor, hvor også den autoriserede kloakmester må udføre afløbsarbejder igennem klimaskærmen, og altså med afslutning indenfor klimaskærmen.

Terrændækket er, ligesom bygningens facader inkl. døre og vinduer, og tag, en del af bygningens klimaskærm. Det understøttes af SBI-anvisning nr. 267, Småhuse – Klimaskærmen, som omfatter fritliggende og sammenbyggede enfamiliehuse med lodret lejlighedsskel i indtil to etager samt eventuel kælder. Det omfatter også kæde- og rækkehuse samt sommerhuse.

Anvisningen omhandler generelt husets klimaskærm, dvs. de bygningsdele, der adskiller ude- og indeklimaet, jf. anvisningens forord: *'I praksis betyder det konstruktioner mod jord (terrændæk, krybekælderdek samt kælderydervægge og -gulv), ydervægge og tag samt vinduer og yderdøre'*.

I anvisningens afsnit 1 om klimaskærmens funktion angives hhv. terrændæk, krybekælder og kælder, som 'Klimaskærm mod jord'.

Hverken normteksten i DS 432, eller de tilknyttede SBI-anvisninger definerer en opdeling i mellem 'i jord' eller 'i bygning' yderligere, så det vurderes at benævnelserne skal forstås ret bogstaveligt. Klimaskærmen er indenfor alment dansk byggeri en del af bygningen, dvs. indenfor bygningen, svarede til termen 'i bygning'.

Udenfor bygningens fodaftryk er det, som nævnt ovenfor utvetydigt kloakmesteren, der har autorisation til at arbejde med afløbsledninger, og for arbejder under bygningens terrændæk, må udtrykket 'jord' svare til det for bygningens fundering bæredygtige lag, altså enten et fast aflejringsslag af jord eller sand, eller en såkaldt 'sandpude', et komprimeret sandlag.

Opbygning af bygningens terrændæk ovenpå det bæredygtige lag, består typisk af et kapillarbrydende lag (1), termisk isolering, et trykfordelende lag evt. som betondæk, og sluttelig måske en gulvopbygning. Hele denne bygningsdel regnes kort sagt, som en del af klimaskærmen, og dermed en del af bygningen.

Rørinstallationer; det være sig f.eks. brugsvands-, køle-, varme-, gas-, eller afløbsrør, der således lægges eller monteres indenfor eller indeni klimaskærmen, må altså betegnes som værende indenfor bygningen, som indvendige rør. I princippet er det derved også muligt for en autoriseret VVS-virksomhed, at montere f.eks. afløbsinstallationer i terrændæk, ligesom øvrige VVS-rør.

(1) Det kapillarbrydende lag fungerer som fugtspærre; for ikke at beskadige eller nedbryde en gulvkonstruktion og klimaet i bygningens nederste etage, udlægger man et lag af materiale fri for grus, sand eller ler, der ellers vil suge jordens naturlige fugt. Det kapillarbrydende lag kan bestå af flere forskellige materialer, f.eks. grus (med en mindste kornstørrelse på 4 mm), singles (en type sten), coatede, løse letklinker (Iecanødder) eller trykfaste isoleringsplader."

Selskabets sagsbehandler har i mail af 15/9 2022 til selskabets VVS-konsulent bl.a. anført:

"Jeg har nogle afløbsinstallationer i et bryggers, som har dimensionerne 40 mm, 50 mm og 9 mm sædeåbning på en sikkerhedsventil til en varmtvandsbeholder. Er det muligt at rense sådanne afløbsinstallationer, så de overholder funktionskravet i BR 18 § 71, stk. nr. 11 om rensesmuligheder, når de har de dimensioner?"

Hertil har selskabets VVS-konsulent i mail af 16/9 2022 til selskabet bl.a. anført:

"Småafløb i huse kan renses på flere forskellige måder.

Man kan skylle igennem med vandslange. Man kan få suget med slamsuger. Og man kan bruge rensesplit, enten håndbetjent, motorbetjent (boremaskine) eller slamsuger, som også har renses-

split. Dette er helt normal måde at vedligeholde sine afløbsrør på, da de naturligvis ligger i gulve og vægge, og ikke hænger synligt i hele huset.

Eksempelvis føres håndvask oftest til et gulvafløb et andet sted i rummet, og disse rør ligger ikke tilgængelige, men renses på en af de nævnte måder. Samme rørføring bruges også til vaskemaskiner, nicheafløb, sikkerhedsventiler og kondensafløb fra kondenserende gas- og oliekedler.

Som afløbsinstallationen er med småafløb, så falder det ikke uden for BR 18 § 71 stk. 11. Den fornødne vedligehold vil netop være en eller flere af ovennævnte metoder. Enten regelmæssigt eller efter behov.

Jeg kan tilføje, at ifølge BR 18 § 80 har man pligt til at vedligeholde sine afløb, så det fungerer og overholder §§ 70-78. Man skal altså ikke vente til afløbet ikke virker mere eller er tilstoppet, før man laver vedligehold. Det betyder også lang levetid for installationen, når der med rimelige intervaller skubbes rensébånd eller rensesplit gennem afløbene, og man vil ikke opleve nogle problemer."

Af notat af 1/11 2022 fra entreprenørfirma 2 rekvireret af klageren fremgår bl.a.:

"Vedr.: ... - kloak i bryggers.

I forbindelse med din henvendelse om kloakforholdene på ovenstående adresse har du fremsendt en skitse af de oplysninger du har modtaget fra sælgers entreprenør. Derudover har du vedhæftet billeder af afløbene i bryggerset. Det har ikke været muligt at fremskaffe yderligere oplysninger om de faktiske forhold, hos ... Kommune. Der findes ikke tegninger af de oprindelige kloakforhold, ligesom der ikke findes noget fra ombygningen.

Oplyste forhold:

Der er udført 'kloak' med 32 og 50 mm grå rør, i bryggers.

Rørene er ført til Ø75, 60-65 cm under bryggersgulv.

De 2 ud af 3 er endda samlet, inden de kommer de er kommer på Ø75.

Det ene rør er ført op, uden vandlås, og bruges til afløb fra vaskemaskine. Den andet rør er ført op, uden vandlås, til sikkerhedsventilen på varmeanlægget, der er endda ikke sikret mod tilbageløb.

Det sidste rør er blændet ved gulvkote. Det er så meningen at det bruges til en udslagsvask.

Der er ikke udluftning på den liggende Ø75 kloakledning, og der er 6-7 meter før den kører sammen med en anden kloakledning fra toilettet. Her er størrelsen ikke kendt, og der er heller ikke udluftning på denne del. Den samlede ledning forsætter hele vejen under huset 7-8 meter, hvor der undervejs er tilkoblet en køkkenvask.

På baggrund af de oplysninger du har fremsendt, er der ingen tvivl om at kloakken ikke overholder reglerne.

Iht bygningsreglementet (og så er det lige meget om man går tilbage til 1974) så er der en Norm for afløbsinstallationer, Dansk standard DS 432, der skal overholdes.

I den står der, at kloakledninger i jord, skal være min Ø75mm. En Ø75 må så være maksimum 5 lbm. Dertil kommer nogle begrænsninger på, hvor meget der kan afledes gennem et sådan rør. WC er ikke tilladt.

Der kan kun tilsluttes 2 installationsgenstande. Det betyder at, selvom det evt. var lovligt at bruge 32 eller 50mm rør, så kan der ikke tilføres noget på det 3. rør, der er proppet af. Dermed bliver denne del, også til en ulovlig afpropning.

Der står også i DS 342 at i ethvert rum, hvor der er en vandinstallation, skal der også være afløbsmulighed. Det betyder at hvor der f.eks. er vaskemaskine o. lign. med vandtilførelse. Skal der være en sikring mod overløb. Dette vil i de fleste tilfælde være ensbetydende med et GA.

DS 432 beskriver også at alle afløb fra installationsgenstande skal passere et vandlukke (vandlås). Og hvis installationsgenstanden ikke er sikret mod tilbageløb (kontraventil eller lignede) må afløbet herfra, ikke være direkte forbundet med kloakken. Som det ses på sikkerhedsventilen.

Så det er helt klart, at det udførte kloakanlæg ikke overholder reglerne.

Vi vil anbefale at der bliver foretaget en opmåling/registrering, som bl.a. omfatter en TV-inspektion. Dette vil kunne anskueliggøre, om det kun er i bryggerset der har problemer, eller om kloakken under toilet/badeværelset også er fejldemissioneret (Udført forkert). En sådan opmåling med TV-inspektion anslås til 15-18.000,00 excl. moms.

Efterfølgende skal kloakken i bryggerset ændres så Ø75 rør kommer op til gulvkote. Så vil det være en funktionsmæssig løsning at udføre et GA. Det er den løsning der giver bedst mulighed for tilslutning af VM og afløbsløsning ved sikkerhedsventil.

Der skal så også udføres udluftning på denne ledning, så det bliver muligt at tilslutte UV.

Prisen for denne omlægning kan først endelig beregnes, når opmålingen er foretaget. Der mangler oplysning om, hvad der ellers er i gulvet.

Det samme vil gøre sig gældende for den del, der afleder spildevandet fra toilettet, samt køkkenet."

Selskabets VVS-konsulent har i mail af 17/11 2022 bl.a. bemærket følgende til notatet af 1/11 2022 fra entreprenørfirma 2:

"Først overordnet: Det er **ikke** korrekt, at DS 432 skal følges. Det bortfaldt efter 2005, hvor BR ikke længere krævede at afløb **skulle** udføres efter DS 432, og i 2005 udgav DS selv et retteblad, hvor de fastslår, at DS 432 og DS 439 kun er vejledende (dimensionering undtaget i DS 432). Det betyder også, at det som kan have været ulovligt tidligere da DS var gældende, kan nu være lovligt ifølge BR.

Dog skal man ikke udføre dimensioneringen efter DS 432. Det står i BR 18 § 70, stk. 2: '*Eller på en måde, som på tilsvarende vis sikre en tilfredsstillende bortledning*'. Se vedhæftet.

Vedrørende dimensionering af afløbsrørene:

Der står i beskrivelsen fra kundens håndværker bl.a.: 'En Ø75 må så være maksimum 5 lbm.' Dette fremgår ikke i lovgivningen. Der er til gengæld regler for faldhøjden. Men det er altså meter i lodret højde og ikke længde.

'Der kan kun tilsluttes 2 installationsgenstande. Det betyder at, selvom det evt. var lovligt at bruge 32 eller 50mm rør, så kan der ikke tilføres noget på det 3. rør, der er proppet af. Dermed bliver denne del, også til en ulovlig afpropning.'

Det fremgår i BR, at der skal være en tilfredsstillende bortledning af afløbsvand. Der er ikke benævnt hvor mange tilslutninger der højst må være. Derfor kan man bruge tabel for den dimensionerede spildevandsstrøm. Og her kan en 75 mm afløbsledning (ikke udluftet ledning) bortlede mere end 2,9 liter vand i sekundet. En sikkerhedsventil, vaskemaskine og vask kommer ikke i nærheden af den spildevandsmængde. Se vedhæftede BR 10, 8.4.3.1, stk. 3 og 4.

'Der står også i DS 342 at i ethvert rum, hvor der er en vandinstallation, skal der også være afløbsmulighed. Det betyder at hvor der f.eks. er vaskemaskine o. lign. med vandtilførelse. Skal der være en sikring mod overløb. Dette vil i de fleste tilfælde være ensbetydende med et GA.'

Dette er ikke korrekt formuleret. Der skal være en passende afløbsmulighed til et tappested. Men det kræver ikke at der skal være et gulvafløb. Der findes heller ikke gulvafløb i et køkken, på trods af at der står en opvaskemaskine. Se vedhæftede BR 10, 8.4.3.1, stk. 1.

'DS 432 beskriver også at alle afløb fra installationsgenstande skal passere et vandlukke (vandlås). Og hvis installationsgenstanden ikke er sikret mod tilbageløb (kontraventil eller lignede) må afløbet herfra, ikke være direkte forbundet med kloakken. Som det ses på sikkerhedsventilen.'

Det er korrekt, at afløb fra en installationsgenstand skal passere en vandlås før den løber i kloakken. Men der er ikke et direkte krav på sikring mod tilbageløb på alle afløb. En vandlås til eksempel vaskemaskine kan være en geberit vaskemaskinvandlås (vvs nr. 188957040). En vandlås til sikkerhedsventil kan eksempelvis være en Wavin lodret vandlås (vvs nr 186650032).

Til sidst skal det nævnes, at der ikke automatisk er krav til udluftning af kloak, faldstamme eller småafløb. Det afhænger af den dimensionerede spildevandsmængde. Ud fra det nævnte, fremgår det klart, at udluftning på faldstammen ikke er et krav.

BR10 (opdateret i 2014)**8.4.3.1**

Stk. 1. Enhver lokalitet og installationsgenstand med vandinstallation med aftapning skal forsynes med passende afløbsmulighed.

Stk. 3 Afløbsinstallationer skal dimensioneres og udføres, så der opnås en tilfredsstillende bortledning af det tilførte afløbsvand under hensyntagen til tilslutningsforholdene og omgivelserne samt til installationens, grundens og bygningens forudsatte anvendelse.

Stk. 4. Afløbsinstallationer skal dimensioneres og udføres, så der er tilstrækkelig sikkerhed for, at der ikke forekommer:

- 1) Oversvømmelser,
- 2) Lugtgener,
- 3) Aflejringer, der kan forringe kapaciteten.

BR18

§ 70. Afløbsinstallationer skal projekteres og udføres, så det tilførte afløbsvand bortledes fra bygningen og de tilhørende udenomsarealer. Dette skal ske under hensyn til tilslutningsforhold og omgivelser samt til installationens, grundens og bygningens anvendelse.

Stk. 2. Afløbsinstallationer skal dimensioneres som anvist i DS 432 Afløbsinstallationer, afsnit 6 eller på en måde, som på tilsvarende vis sikrer en tilfredsstillende bortledning, jf. stk. 1."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"3.2 Forsikringen dækker:

- udbedring af manglende eller væsentligt nedsat funktion af vvs-installationer i eller under de forsikrede bygninger (til yderside af bygningens fundament)
- lovliggørelse af vvs-installationer i den/de forsikrede bygninger såfremt disse var ulovlige på udførelses- /opførelsestidspunktet og på tidspunktet for anmeldelsen af forholdet.

...

3.4. Forhold under 5000 kr. er ikke omfattet af forsikringen og kan ikke anmeldes."

Nævnets sekretariat har gennemset det fremsendte videomateriale.

Nævnet udtaler:

Den forsikrede ejendom er opført i 1890 med en tilbygning fra 2010, hvori der er et bryggers. Klageren anmeldte den 23/3 2021, at der er ulovlige afløbsinstallationer i bryggerset. Han kræver dækning for en lovliggørelse af installationerne.

Af forsikringsbetingelsernes punkt 3.2 fremgår det, at forsikringen dækker "udbedring af manglende eller væsentligt nedsat funktion af vvs-installationer i eller under de forsikrede bygninger (til yderside af bygningens fundament) og lovliggørelse af vvs-installationer i den/de forsikrede

bygninger, såfremt disse var ulovlige på udførelses-/opførelsestidspunktet og på tidspunktet for anmeldelsen af forholdet".

Nævnet bemærker, at det fremgår af bilag 1, nr. 2b, i bekendtgørelse nr. 13 af 12/1 2012 om dækningsomfanget for ejerskifteforsikringer i henhold til lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom m.v., at en ejerskifteforsikring dækker "Udbedring af manglende eller væsentligt nedsat funktion af varme-, ventilations- og sanitetsinstallationer (vvs-installationer) i og under de forsikrede bygninger (til ydersiden af bygningens fundament) samt lovliggørelse af ulovlige forhold ved sådanne installationer". Nævnet finder på den baggrund, at forsikringsbetingelserne skal forstås således, at der er dækning for ulovlige VVS-installationer under de forsikrede bygninger.

Klageren har anført, at de ulovlige forhold angår afløb fra bryggersvask – som midlertidigt er taget ned, og hvor der er vaskemaskine – afløb fra sikkerhedsventil og et afløbsrør, som er afsat midt i en forsatsvæg. De tre afløb leder vand direkte til kloak og ikke via et gulvafløb. Klageren har påpeget, at rørdimensionerne er for små, og at afløbene fejlagtigt er udført i grå PVC-rør klasse B ("Building"), der er til brug inde i bygningen og ikke i gulv eller jord. Klageren har anført, at afløbsrørene skal følge reglerne for ledninger i jord, da kloakinstallationer går til og med gennemføring i gulv. Desuden er "ledninger i jord" i norm DS 432 defineret som rør, der er svært tilgængelige for reparation, fx under bygningskonstruktioner. Alle de mindre rør i og under bryggersgulvet er svært tilgængelige, da de ligger i betondæk og under gulvvarmeslanger. Klageren har anført, at afløbet fra bryggersvask er Ø50 og afløbene fra sikkerhedsventil og i forsatsvæg er Ø32, og disse afløb skal være Ø75 for ledninger i jord ifølge DS 432, jf. BR10 og BR18. Klageren har anført, at han ikke kan genkende de dimensioner og dybder, som selskabet oplyser. Han har fået fortalt, at grenrør lå 55 cm under klinkegulvets overkant og altså ikke 46 cm, og at besigtigelseskonsulenten sagde, at det var Ø75, der gik i terræn og altså ikke Ø110. Klageren har anført, at de ulovlige afløbsinstallationer har begrænset funktion. Dels kan rørene ikke kamerainspiceres, da de er for små, dels muliggør størrelsen på rørene ikke, at afløbet bli-

ver rensset, og dels forekommer der lugtgener, fordi kloakinstallationerne ikke er afsluttet med en vandlås. Klageren har fremlagt udtalelser fra to entreprenører og Teknologisk Institut.

Selskabet har anført, at installationerne ikke er ulovlige efter BR18. Det anmeldte forhold er derfor ikke dækningsberettigende, da det efter forsikringsbetingelsernes punkt 3.2 er et krav, at installationerne er ulovlige både på udførelses- og anmeldelsestidspunktet. Selskabet har anført, at BR10 – der var gældende, da bryggerset blev opført – indeholdt et krav om overholdelse af DS 432 for spildevandsledninger, men dette er ophævet i BR18. Der er derfor ikke et krav om, at DS 432 skal være opfyldt. Det er dog selskabets opfattelse, at ledningernes placering og materiale opfylder kravene i DS 432. Selskabet har anført, rørene må antages at ligge mellem isoleringen og det kapillarbrydende lag. Rørene gennembryder ikke terrændækket, men derimod betondækket, og rørene ligger inden for klimaskærmen. Dermed er der ikke tale om "ledninger i jord", som skal være af en vis dimension efter DS 432. Det samme gør sig gældende for farven på grenrørene. Selskabet har anført, at der ikke er påvist nedsat funktion af installationerne. Selskabet har tilbudt at dække en afpropning af afløbsrøret i forsatsvæggen og montering af vandlås, hvis dette – mod selskabets forventning – koster mere end bagatelgrænsen på 5.000 kr. at udføre.

Af selskabets besigtigelsesrapport af 14/4 2021 fremgår det, at afløb er udført i Ø40-50 i beton i gulvkonstruktionen. Der ses et rødt rør Ø110 lige efter en bøjning under betonen ved afløb ved vaskemaskine. De to andre afløb kunne ikke tv-undersøges pga. en skarp bøjning, men det antages, at de er lavet på samme måde med overgang til Ø110 kort efter bøjningen. Dimensionen på rørene må godt ændre sig, så længe røret ikke bliver tilstoppet, og der ikke er risiko for tilstopning, jf. DS 432, punkt 5.4. De grå rør ligger i beton, isolering og kapillarbrydende lag. De grå rør ligger dermed inden for klimaskærmen og må gerne være grå. Afløb "i jord" er under terrændækket. Der kan etableres vaskemaskinevandlås for 300 kr.

Af selskabets besigtigelsesrapport af 25/6 2021 fremgår det, at tv fra skelbrønd og ind i bygningen viste Ø110 plastrør og en dybde på 66 cm. Tv fra afløb fra vaskemaskine til grenrør i bade-

værelset viste en dybde på 51 cm. Afløbet i teknikskab og afløb ved fodpanel var Ø40 med 88 graders bøjning, som konsulenten ikke kunne komme forbi. Afløbet ved fodpanel lugter og er ikke proppet af. Der er rensemulighed fra afløbsrør ved tilslutningen fra vaskemaskine. Dimensionen for afløbsrørene skal være mindst 75 mm, hvis der er wc eller lignede, men det er der ikke. Der er derfor intet ulovligt ved dimensionen. De røde rør må gerne ligge under gulvet. Konsulenten anfører, at han ikke ser nogen ulovligheder.

Selskabets VVS-konsulent anfører i mail af 21/12 2021, at sikkerhedsventilen er fast forbundet med afløbet. Han vurderer, at dette ikke var lovligt efter tidligere standarder, hvor en sikkerhedsventil skulle kunne aflede synligt og farefrit. Men efter § 75 i BR18 skal en sikkerhedsventil nu blot være forsynet med afløbsmulighed. Så efter den standard virker installationen lovlig – men dog uhensigtsmæssig, da man ikke kan se, om sikkerhedsventilen lækker vand, hvis den går i stykker. En sikkerhedsventil lukker meget lidt vand ud – få dryp – for at udligne stor trykstigning ved opvarmning af vand. En konstant vandudstrømning vil ikke kunne overstige de ca. 4 bars tryk, som vandværket leverer. I mail af 4/2 2022 anfører VVS-konsulenten, at der ikke er krav om, at afløbet skal have en større lysning end sikkerhedsventilens egen lysning. I DS 432 fra 2009 er det kun anført, at den "bør" have mindst samme lysning som sikkerhedsventilens lysning. Sikkerhedsventilens lysning er 3/4", så 32 mm er en væsentligt større dimension. Rørets dimension er helt og aldeles lovlig. Han ville dog afkorte røret, så det slutter over afløbet, så man tydeligt kan se, når røret drypper. Det er ikke muligt at lave alle mulige beregninger (som i øvrigt er forkerte, da vandværket kun leverer 4 bars tryk), for at regne sig frem til en større dimension end lovgivningen foreskriver.

I mails af 21/4 2022 og 25/5 2022 fra entreprenørfirma 1 hedder det, at "det er 100 % ikke lovligt". Entreprenørfirmaet anfører, at det har fået oplyst af Teknologisk Institut, at grænsefladen fra VVS til kloakmester er i betongulvet. Det er lovligt at koble grå B-mærkede rør direkte på kloakinstallationen, men ikke i jord. I forhold til rørdimension og -materiale henviser entreprenørfirmaet til punkt 6.7.3 i DS 432:2020, hvoraf det fremgår, at liggende ledninger i jord – der ikke fører afløb fra wc og lignende – skal udføres med en indvendig diameter på mindst 75 mm.

Ankenævnet for Forsikring

30.

98441

Til klagerens spørgsmål, om den udførte installation er lovlig i henhold til BR10 og BR18, anfører entreprenørfirmaet, at afløbsinstallationen ikke er udført hensigtsmæssigt korrekt. Der må ikke udføres afløbsinstallation i jord med en rørdimension under Ø75. Ved dimensionsskifte af afløbsledning skal dette udføres på den stående ledning, og på ikke den liggende.

Af mail af 1/6 2022 fra Teknologisk Institut fremgår det, at konsulenten henviser til norm DS 342:2008 og anfører, at der intet er i normen, der siger noget om 'uden for' eller 'inden for' klimaskærmen. Ledninger i jord SKAL være mindst Ø75 mm indvendig diameter. Dette betyder, at den beskrevne installation er ulovlig. Konsulenten henviser angående sikkerhedsventilen til punkt 3.5.2 i Rørcenteranvisning 027, som er en vejledning til BR18. Konsulenten anfører, at sikkerhedsventilens overløb ikke må tilsluttes direkte på en afløbsledning, men skal udmunde frit og synligt over et gulv afløb eller en anden installationsgenstand med en tilhørende vandlås. Udløbet i forbindelse med overløbet fra sikkerhedsventiler skal udføres og placeres således, at udstrømmende varmt vand fra sikkerhedsventilen ikke kan medføre risiko for skoldning.

Selskabet har fremlagt et ingeniørnotat af 14/7 2020, der er udarbejdet i forbindelse med en anden skadesag. Af notatet fremgår det, at "Udenfor bygningens fodaftryk er det ... utvetydigt kloakmesteren, der har autorisation til at arbejde med afløbsledninger, og for arbejder under bygningens terrændæk må udtrykket 'jord' svare til det for bygningens fundering bæredygtige lag, altså enten et fast aflejringslag af jord eller sand, eller en såkaldt 'sandpude', et komprimeret sandlag. Opbygning af bygningens terrændæk ovenpå det bæredygtige lag, består typisk af et kapillarbrydende lag, termisk isolering, et trykfordelende lag evt. som betondæk, og sluttelig måske en gulvopbygning. Hele denne bygningsdel regnes kort sagt, som en del af klimaskærmen, og dermed en del af bygningen. Rørinstallationer; det være sig f.eks. brugsvands-, køle-, varme-, gas-, eller afløbsrør, der således lægges eller monteres indenfor eller indeni klimaskærmen, må altså betegnes som værende indenfor bygningen, som indvendige rør."

Af notat af 1/11 2022 fra entreprenørfirma 2 til klageren fremgår det, at "På baggrund af de oplysninger du har fremsendt, er der ingen tvivl om at kloakken ikke overholder reglerne. Iht

bygningsreglementet ... så er der en Norm for afløbsinstallationer, Dansk standard DS 432, der skal overholdes. I den står der, at kloakledninger i jord, skal være min Ø75mm. En Ø75 må så være maksimum 5 lbm. Dertil kommer nogle begrænsninger på, hvor meget der kan afledes gennem et sådan rør. WC er ikke tilladt. Der kan kun tilsluttes 2 installationsgenstande. Det betyder at, selvom det evt. var lovligt at bruge 32 eller 50 mm rør, så kan der ikke tilføres noget på det 3. rør, der er proppet af. Dermed bliver denne del, også til en ulovlig afpropning. Der står også i DS 342 at i ethvert rum, hvor der er en vandinstallation, skal der også være afløbsmulighed. ... Dette vil i de fleste tilfælde være ensbetydende med et GA. DS 432 beskriver også at alle afløb fra installationsgenstande skal passere et vandlukke (vandlås). Og hvis installationsgenstanden ikke er sikret mod tilbageløb (kontraventil eller lignede), må afløbet herfra ikke være direkte forbundet med kloakken. Som det ses på sikkerhedsventilen. Så det er helt klart, at det udførte kloakanlæg ikke overholder reglerne. ... Efterfølgende skal kloakken i bryggerset ændres så Ø75 rør kommer op til gulvkote. Så vil det være en funktionsmæssig løsning at udføre et GA."

Selskabets VVS-konsulent har i mail af 16/9 2022 anført, at småafløbene kan renses med vand-slange, med slamsuger eller med rensesplit, hvilket er normal vedligeholdelse. I mail af 17/11 2022 har VVS-konsulenten anført som svar på entreprenørfirma 2's notat af 1/11 2022, at "Det er ikke korrekt, at DS 432 skal følges. Det bortfaldt efter 2005, hvor BR ikke længere krævede at afløb skulle udføres efter DS 432 ... [Man skal] ikke udføre dimensioneringen efter DS 432. Det står i BR 18 § 70, stk. 2: 'Eller på en måde, som på tilsvarende vis sikre en tilfredsstillende bortledning'. ... Det fremgår i BR, at der skal være en tilfredsstillende bortledning af afløbsvand. Der er ikke benævnt hvor mange tilslutninger der højst må være. 75 mm afløbsledning (ikke udluftet ledning) [kan] bortlede mere end 2,9 liter vand i sekundet. En sikkerhedsventil, vaskemaskine og vask kommer ikke i nærheden af den spildevandsmængde. ... Der skal være en passende afløbsmulighed til et tappested. Men det kræver ikke at der skal være et gulvafløb. ... Det er korrekt, at afløb fra en installationsgenstand skal passere en vandlås, før den løber i kloakken. Men der er ikke et direkte krav på sikring mod tilbageløb på alle afløb."

Nævnet bemærker, at det efter almindelige forsikringsretlige principper påhviler klageren at bevise, at der foreligger forhold, som udgør en dækningsberettigende skade.

Efter en gennemgang af sagen finder nævnet, at der ikke er grundlag for at kritisere selskabets afgørelse.

Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at der ikke er påvist manglende eller væsentlig nedsat funktion af VVS-installationerne i bryggerset. Selskabets VVS-konsulent har oplyst, at installationerne kan renses og vedligeholdes eksempelvis med vandslange, slamsuger eller rensesplit. For så vidt angår manglende afpropning af afløbsrøret i forsatsvægge og manglende vandlåse har selskabet anerkendt at yde dækning i det omfang, at udgifterne til udbedring mod forventning måtte overstige forsikringens bagatelgrænse på 5.000 kr.

Nævnet har videre lagt vægt på, at det fremgår af § 70 i bygningsreglementet BR18, at "Afløbsinstallationer skal projekteres og udføres, så det tilførte afløbsvand bortledes fra bygningen og de tilhørende udenomsarealer. Dette skal ske under hensyn til tilslutningsforhold og omgivelser samt til installationens, grundens og bygningens anvendelse. Stk. 2. Afløbsinstallationer skal dimensioneres som anvist i DS 432 Afløbsinstallationer, afsnit 6, eller på en måde, som på tilsvarende vis sikrer en tilfredsstillende bortledning, jf. stk. 1. Stk. 3. §§ 69-81 kan opfyldes ved at følge DS 432 Afløbsinstallationer."

Som sagen foreligger oplyst, lægger nævnet herefter til grund, at der ikke i forhold til installationernes lovlighed stilles krav i bygningsreglementet om, at afløbsinstallationerne er udført i overensstemmelse med normen DS 432. Afløbsinstallationerne kan udføres på anden måde og med andre dimensioner, der på tilsvarende vis sikrer en tilfredsstillende bortledning, og som sikrer, at de funktionsmæssige krav i §§ 69-81 i BR18 er opfyldt.

Nævnet har herefter lagt vægt på, at det ikke er godtgjort, at de udførte afløbsinstallationer konkret ikke sikrer en tilfredsstillende bortledning eller konkret ikke opfylder funktionsmæssige krav nævnt i §§ 69-81 i BR18.

Nævnet har i relation til sikkerhedsventilen lagt vægt på, at selskabets VVS-konsulent har oplyst, at han vil vurdere, at den omstændighed, at sikkerhedsventilen er fast forbundet med afløb, ikke var lovligt efter tidligere standarder, men at det i BR18 hedder, at sikkerhedsventilen skal forsynes med afløbsmulighed, hvilket den er. Der er ikke krav om, at afløbet skal have en større lysning end sikkerhedsventilens egen lysning. Af § 75 i BR18 fremgår det, at "Vandinstallationer med aftapning samt tekniske installationer med f.eks. aftræk og køleflader, som kan afgive skadelige mængder kondensvand og overløb fra sikkerhedsventiler, skal forsynes med afløbsmulighed." Det forhold, at Teknologisk Institut har oplyst, at sikkerhedsventilens tilslutning ikke er i overensstemmelse med punkt 3.5.2 i Rørcenteranvisning 027, der er vejledning til BR18, kan ikke i sig selv føre til, at der foreligger en dækningsberettigende ulovlig VVS-installation.

Det, som klageren i øvrigt har anført, kan ikke føre til andet resultat.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Denne kendelse træder i stedet for nævnets kendelse af 18/5 2022 i sag 97372.

Ankenævnet *for* Forsikring

34.

98441

Jens Kruse Mikkelsen

formand